

2.2.2023

KAUPUNGINKANSLIAN SELONTEKO SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMISESTÄ SEKÄ ARVIO MERKITTÄVIMMISTÄ RISKEISTÄ VUODELTA 2022

Hallintosäännön mukaan kansliapäällikkö huolehtii sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisesta toimeenpanosta vastuualueellaan (22 luku 4 §) ja hyväksyy kaupunginkanslian sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksen (12 luku 1 §). Kaupunginkanslian sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksessa (kansliapäällikkö § 34 / 17.02.2021) on määritelty yhteiset toimintatavat ja menettelyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kaupunginkanslia on toiminut vahvistetun talousarvion sekä kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen hyväksymien tavoitteiden mukaisesti sekä huolehtinut siitä, että kaupunginkansliassa on sen talouden ja toiminnan laajuuteen ja sisältöön nähden toimiva sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Kaupunginkanslia on talousarvion ennusteiden yhteydessä arvioinut kaupunginkanslian toimintaan ja talouteen liittyviä riskejä. Kaupunginkanslian tavoitteiden saavuttamisen tukena käytetään toimintasuunnitelman seurantamallia. Kaupunginkansliassa osastot ja yksiköt raportoivat riskeistä talousarvion ja toimintasuunnitelman seurannan yhteydessä, ennusteissa sekä tilinpäätöksen sivarh-selonteon laatimisen yhteydessä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisen arviointi

Kaupunginkanslia on arvioinut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteon laatimisen yhteydessä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä, toimeenpanoa ja toimivuutta. Kaupunginkanslian sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan muistilista on päivitetty. Kaupunginkanslian kuudesta (6) sitovasta toiminnan tavoitteesta yksi (1) ei toteutunut. Toteutumattoman sitovan tavoitteen tavoite oli, että Helsingissä on aloitettu vuonna 2022 vähintään 7 000 asunnon rakentaminen. Helsingissä aloitettiin 5 018 asunnon rakentaminen. Kaupunginkanslialla oli määrärahaa käytettävissä ylitysoikeuksineen 129,3 milj. euroa. Määrärahaa kului 122,5 milj. euroa (ero 6,8 milj. eur).

Kaupunginkanslia koordinoi kaupungin korona-koordinaatioryhmän ja Ukraina-kriisiryhmän toimintaa sekä käynnisti syksyllä energiavarautumisen koordinaatioryhmän tukemaan energiansäästämistä sekä sähköpulaan varautumista. Sarastia-järjestelmän käyttöönoton ongelmien takia perustettiin vaikuttamisprojekti. Kaupunginkanslian toimesta otettiin käyttöön kaupunkiyhteinen sisäinen ilmoituskanava, jonne henkilöstö voi tehdä väärinkäytösilmoituksen epäilyllä lakien tai sääntöjen vastaisesta toiminnasta tai muusta epäeettisestä toiminnasta. Vuoden aikana määriteltiin Helsingin kaupungin toimittajayhteistyön yleiset periaatteet. Vuoden lopussa valmistui ”Helsingin kaupunki ja korona - Toimintakertomus pandemiavuosista 2020–2022” -raportti. Kaupunginkanslia osallistui valtuustokausittain toteutettavaan kaupunkikonsernin merkittävien riskien tunnistamiseen. Kaupunginkansliassa käynnistettiin kaupunkiyhteisen riskienhallintajärjestelmän käyttöönotto.

Arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytilasta

Tekemänsä arvioinnin perusteella kaupunginkanslia esittää, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on hyvä.

Toteutuneet merkittävät riskit

Sarastia-järjestelmän käyttöönotto ei onnistunut suunnitelmien mukaan ja aiheutti palkkavirheitä. Käyttöönoton epäonnistuminen on heikentänyt henkilöstökokemusta, lisännyt työntekijöiden ja johdon työkuormitusta sekä aiheuttanut maine haittaa kaupungille sekä epävarmuutta henkilöstölle.

Sitovista tavoitteista asuntotuotantotavoite 7 000 aloitettua asuntoa ei toteutunut (toteuma 5018)

Kaupunginkanslian toimintamallien uudistamiseen liittyen asianhallintajärjestelmän uusimiseen liittyvät tavoitteet eivät toteutuneet. Tiedonohjausjärjestelmän kehittämisen tavoitteet eivät toteutuneet.

2.2.2023

Dokumentinhallintajärjestelmän hankinta ei toteutunut vuonna 2022 ja määrittelyä sekä hankintaa jatketaan 2023. Kaupunkiyhteisen digitaalisen säilytysjärjestelmän käyttöönottoa ja tuotantoon siirtyminen viivästyi.

Merkittävimmät riskit ja niiden hallinta

Sarastian käyttöönoton tilanne jatkuu edelleen kriittisenä. Hallintatoimenpiteinä on tehty mm. uusia rekrytointeja, kohdistettu resursseja eri osastoilta vakauttamishankkeeseen, tehtäviä priorisoitu sekä kaupunginkanslian ja keskushallinnon toimintaa uudelleen organisoitu .

Henkilöstön saatavuudessa on toimialoilla merkittäviä haasteita (erityisesti Sote ja Kasko). Henkilöstöpula uhkaa palvelutoiminnan toteuttamista. Hallintatoimenpiteinä jatketaan työnantajan vetovoiman parantamista, vahvistetaan työvoiman saatavuutta ja ehkäistään lähtövaihtuvuutta edistämällä hyvää johtamista ja työkuultuuria. Riskinä on myös kaupungin henkilöstön työhyvinvoinnin heikkeneminen ja työkyvyttömyyden kasvu. Työhyvinvoinnin heikkeneminen lisää saatavuuden haastetta ja myös työkyvyttömyyden riski lisääntyy, kun kuormitus pitkittyy. Hallintatoimenpiteet: Kaupungin työhyvinvointiohjelmalla sekä toimialojen työhyvinvointisuunnitelmilla edistetään henkilöstön hyvinvointia.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on luonut talouteen yleistä epävarmuutta sekä kasvattanut inflaatiota ja esimerkiksi energian hintaa, mikä vaikuttaa kielteisesti yritysten toimintaedellytyksiin. Taloudellisen suhdanteen heikkeneminen voi näkyä konkurssina ja kasvavana työttömyytenä. Kilpailukykyyn liittyviin riskeihin varaudutaan kehittämällä yritysten toimintaympäristöä, työllisyys- ja yrityspalveluita sekä esimerkiksi luomalla Helsingistä houkuttelevaa kohdetta työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteiselle maahanmuutolle.

TE-palveluiden mahdollinen siirto valtiolta kunnille vuoden 2025 alussa on laaja uudistus, jonka epä-tarkoituksenmukainen toteutuminen on kaupungille merkittävä riski. Riskiä hallitaan varmistamalla elinvoimatoimintojen tarkoituksenmukainen organisointi, resursoimalla uudistuksen valmistelua kaupungin sisällä, kuntien yhteistyöllä sekä panostamalla edunvalvontaan. Sote- ja pelastustoimen uudistuksen rahoitusmalli leikkaa kaupungin verotuloja ja heikentää investointien tulorahoituskykyä. Laskeva rahoitus ja ennätyskorkea investointitaso kasvattavat kaupungin lainakantaa tulevina vuosina. Kaupungin rahoituksellisten vastuiden kehittymistä seurataan, tehdään skenaarioita koko investointikaudelle vastuullisen investointitason säilyttämiseksi.

Hallintomenettelyn osalta riskinä on päätöksenteon ja päätösvalmistelun laatu. Jos valmistelua, päätöksentekoa ja muuta hallintomenettelyä ei toteuteta kaupungissa lakien, sääntöjen ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti, päätösten kaatumisesta ja muista ongelmista aiheutuu maine- ja taloudellinen riski. Riskin hallinta: Kaupungin hallintomenettelyn, päätöksenteon valmistelun ohjaus ja koulutus. Huolehditaan Ahjo-asianhallintajärjestelmän toimintavarmuudesta ja kehityksestä.

Tietosuojaan näkökulmasta riskien hallinnan kannalta on olennaista, että ymmärretään tietosuojalainsäädännön merkitys kuhunkin hankkeeseen ja tehdään lainsäädännön edellyttämät toimenpiteet riskien minimoimiseksi. Kaupungin toimialojen digitaalisten palveluiden turvallista ja tarkoituksenmukaista siirtymistä hyödyntämään kaupunkiyhteisiä pilvipalveluratkaisuja tuetaan tarpeen mukaan kaupunginkansliasta käsin keskitetyllä päätösvalmistelulla tietosuojaan liittyvien epävarmuuksien hallitsemiseksi. Tiedonhallinnan hankkeiden (asianhallinnan tietojärjestelmäkokonaisuus, tiedonohjausjärjestelmän integraatiot, dokumentinhallintajärjestelmä ja digitaalinen säilytysjärjestelmä) riskien hallinnassa keskeisiä ovat johdon tuki, riittävät kehittämisresurssit ja muutosjohtamisen tuki.

Suurissa kaupunkiyhteisten tukitoimintojen ja -prosessien uudistamisessa keskeinen riski on muutoshankkeiden epäonnistuminen mm. toiminnan mittakaavan ja korjausvelan kokoon nähden puut-

2.2.2023

teellisesta suunnittelusta ja toteutuksen monimutkaisuudesta johtuen. Hallintatoimenpiteinä on isojen muutosprojektien suunnitelmien selkeyttäminen, parempi käyttäjäorganisaatioidenosallistaminen, resurssointi, kokonaisvaltaisen muutosjohtamisen painottaminen sekä isojen muutosprojektien riskienhallinnan ja laadunvarmistuksen kehittäminen.

Kaupunkiyhteisissä perus-ICT toiminnoissa riski on, että kaupungin (tilaaja) ja in-house yhtiön Digi-Helsinki Oy:n toimintamallia ei saada luotua tarkoituksenmukaiseksi. Hallintatoimenpiteenä on tavoitteellinen omistaja- ja sopimusohjaus sekä kokonaisuuden suunnitelmallinen hallinta ja johtaminen kaupunginkansliasta.

Laajavaikutteisten häiriöt ICT infrassa ts. perusjärjestelmissä tai tietoliikenneverkoissa ovat myös merkittävä riski. Hallintakeinoina merkittävien tietohallintahäiriöiden ns. MIM prosessin (Major Incident Management) selkeämpi kuvaaminen, vastuuttaminen ja toimeenpano. Tietoliikenneverkkojen ja perus-ICT infrastruktuurin hallintaa ja valvontaa laajennetaan. Laajavaikutteisen tietomurron/tietovuodon riskiä hallitaan kehittämällä ICT-ympäristön valvontaa ja suojausta. Tietoturvassa tärkeä uudistus on ISO 27001 standardin käyttöönotto tietoturvan hallintamallina. Kehittäminen ja jalkautus jatkuu mm. tietoturvakäsikirjan käyttöönoton muodossa. Kyberturvapalvelut sekä verkonhallinta- ja valvontaratkaisut otetaan käyttöön.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiskohteet ja kehittäminen

Kaupunginkansliassa kehitetään riskienhallintaa osana strategista johtamista sekä toiminnan ja talouden suunnittelua. Riskienhallintaa tukevan tietojärjestelmän käyttöönottoa edistetään sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaus päivitetään.

Kaupunginvaltuuston toimintaan liittyviä riskit arvioidaan ja tunnistetaan keinot riskien hallintaan. Tietosuojan vaikutustenarviointiprosessin jalkautusta jatketaan ja isojen muutosprojektien riskienhallintaa tehostetaan jatkossa.